

Meråker
kommune

Kunnskapsgrunnlag

Kommunal planstrategi 2024 - 2027

Til Planstrategi vedtatt av Kommunestyre 28.10.2024 i PS 86/24

Meråker – på naturlig vis!

Innhold

1.	Innledning	2
	Kommunal planlegging	2
	Hva er planstrategi.....	2
2.	Nasjonale forventninger	3
3.	Overordna regionale samarbeid og føringer	4
	Værnesregionen	4
4.	Situasjon og utfordringsbilde for Meråker	5
5.	Ståstedsanalyse for samfunnstema	6
	Befolknings- og demografiutvikling	6
	Næringsliv	10
	Klima, miljø, natur og arealbruk	14
	Folkehelse, oppvekst og levekårsforhold	16
	Boligutvikling og boligbehov	20
	Mobilitet og infrastruktur	22
6.	Ståstedsanalyse for Kommunens tjenesteområder	22
	Helse og velferd	22
	Oppvekst	24
	Kultur idrett og friluftsliv	25
	Teknisk infrastruktur	27
	Vann og Avløp	27
	Energiforsyning	28
	Kommuneøkonomi	28
	Samfunnssikkerhet og beredskap	30

1. Innledning

Kommunal planlegging

Kommunal planlegging er et tverrfaglig fagområde som omfatter offentlig administrasjon, samfunnsøkonomi og samfunnsgeografi. Faget handler om effektiv bruk av arealressurser og plassering av menneskelige aktiviteter, infrastruktur og befolkning. Gjennom kommunal planlegging skal kommunene legge opp til en ønsket utvikling av kommunen ut fra forventet utvikling og overordnede målsetninger.

Det meste av slike utviklingsplaner er lagt til kommunene. Det er kommunen som er det offentlige organet som er nærmest befolkningen, og kommunen blir derfor naturlig den viktigste aktøren i samfunnsutviklingen. Sammen med lokale næringsaktører, interessegrupper, lag, foreninger og regionale og nasjonale aktører skal kommunen legge opp til medvirkning i utviklingssakene.

Kommuneplanen er det viktigste verktøyet for kommunen. Kommuneplanen skal bestå av en samfunnsdel og en arealdel. Noen kommuner velger å lage en felles plan, mens andre velger å dele opp kommuneplanen i en kommunal samfunnsplan og en kommunal arealplan. I tillegg til kommuneplanene er kommunene pålagt å utarbeide økonomiplan med årlig rullering, og en planstrategi for hver valgperiode.

Hva er planstrategi

Planstrategien har som mål å skape en felles forståelse mellom kommunestyret og administrasjonen av kommunens planverk og hvilke planer som bør utarbeides eller endres i valgperioden, for å legge til rette for ønsket utvikling i kommunen. Arbeidet med kommunal planstrategi gir en systematisk vurdering av kommunens planbehov, slik at kommunen kan møte aktuelle utfordringer.

Plan- og bygningsloven understreker at planleggingen skal være behovsstyrt og ikke unødig omfattende. Dette prinsippet er nedfelt i § 3-1 tredje ledd, som beskriver oppgaver og hensyn i planleggingen etter loven. Kommunestyret bruker planstrategien til å vurdere hvilke planer som faktisk er nødvendige. Et sentralt tema er om kommuneplanens samfunnsdel og/eller arealdel helt eller delvis skal revideres.

Den kommunale planstrategien er et verktøy som hjelper det nyvalgte kommunestyret med å prioritere hvilke planoppgaver de skal sette søkelys på i valgperioden. Hovedmålet er å styrke den politiske styringen av planarbeidet, samtidig som man forenkler og forbedrer planleggingsprosessen og etablerer en kultur for god planlegging.

Den kommunale planstrategien er ikke en plan. Den fungerer som et verktøy for å avklare hvilke planoppgaver kommunestyret skal prioritere i valgperioden. Målet er

ikke å vedta mål og strategier for kommunens utvikling – det gjøres gjennom kommuneplanens samfunnsdel. Det er viktig å skille planstrategien fra kommunens langsiktige arealstrategi. Arealstrategien gir føringer for kommunens arealpolitikk, som utøves gjennom kommuneplaner, reguleringsplaner og andre planer.

I arbeidet med planstrategien bør kommunestyret diskutere utviklingstrekk i kommunen basert på kunnskapsgrunnlaget, nasjonale forventninger og egen politisk plattform. Dette danner grunnlaget for å vurdere planbehovet i kommunestyreperioden. Planstrategien gir veiledning for kommunens planlegging, men den har ingen rettsvirkning for innbyggerne eller andre aktører. Det er ikke mulig å fremme innsigelse mot kommunal planstrategi, og den er heller ikke et enkeltvedtak som kan påklages etter forvaltningslovens regler.

2. Nasjonale forventninger

Fylker og kommuner skal sørge for at nasjonale forventninger blir fulgt opp i planstrategi og planer (*Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027*, <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonale-forventninger-til-regional-og-kommunal-planlegging-20232027/id2985764/>)

I Hovedpunktene for regjeringens forventninger vektlegges:

- Samordning og samarbeid i planleggingen
- Trygge og inkluderende lokalsamfunn
- Velferd og bærekraftig verdiskaping
- Klima, natur og miljø for framtida
- Samfunnssikkerhet og beredskap

3. Overordna regionale samarbeid og føringer

For å løse noen av de viktigste utfordringene i Trøndelag er regionale planer og strategier et kraftfullt verktøy. Gjennom de regionale planene vil fylkeskommunen:

- gi strategisk retning til samfunnsutviklingen
- mobilisere privat sektor, kulturliv og lokalsamfunn
- samordne og koordinere offentlig innsats og virkemiddelbruk

Trøndelagsplanen, regional planstrategi for 2024-2027

(https://www.trondelagfylke.no/globalassets/dokumenter/plan-og-areal/regional-planlegging/tfk_regionalplanstrategi_2024_27_vedtatt_korr13aug.pdf)

Fylkeskommunen har spisset satsningsområdene inn mot bærekraftsdimensjonene og valgt ut tre områder:

- Trøndelag tar sitt ansvar for klima- og naturutfordringene
- I Trøndelag skaper vi en god samfunnsberedskap i et trygt, helsefremmende og inkluderende Trøndelag
- I Trøndelag får vi nok arbeidskraft og rett kompetanse for å møte et arbeidsliv i endring

Værnesregionen

Ihht. overordna samarbeidsavtale for Værnesregionen, sist revidert og vedtatt av kommunestyret 21.6.2021, er målsettingene med samarbeidet i Værnesregionen følgende:

- Skape en bedre og mer helhetlig samfunnsutvikling i regionen.
- Sikre en effektiv drift av kommunale tjenester med søkelys på god kvalitet.
- Øke kompetanse og redusere sårbarhet innen de enkelte tjeneste- og forvaltningsområdene.
- Bidra til en kultur som utnytter hverandres fortrinn og styrke.
- Sikre legitimiteten for offentlig tjenesteyting for derigjennom å legge til rette for et levende og aktivt folkestyre.
- Det skal arbeides aktivt for å utvikle samarbeidet til å gjelde på flere tjenesteområder.
- Det skal legges til rette for at tjenester i det interkommunale samarbeidet kan utøves med flere kommuner som vertskommune eller kontorsted.

Meråker kommune samarbeider i Værnesregionen når det gir bedre oppgaveløsning når det gjelder å løse oppgavene i egenregi eller i andre samarbeidskonstellasjoner.

Meråker kommune samarbeider med Værnesregionen på følgende områder:

Værnesregionen Barnevernstjeneste
Værnesregionen pedagogisk psykologisk tjeneste PPT
Værnesregionen forvaltningskontor
Værnesregionen legevakt
Værnesregionen distriktsmedisinske senter (DMS)
Værnesregionen frisklivssentral (del av DMS)
Værnesregionen samfunnsmedisinske enhet
Værnesregionen NAV
Værnesregionen IKT og personvernombud
Værnesregionen Innkjøp
Værnesregionen responscenter
Værnesregionane brann og redningstjeneste
Samarbeidsavtale psykologer
Værnesregionen administrativ ressurs AU og Interkommunalt politisk råd
Vannkoordinator fra bilateral avtale med Stjørdal kommune til

Samarbeidsavtalen innen forvaltningskontor ble evaluert i 2024. Evalueringen viste at kostnadene med å delta i samarbeid med Stjørdal kommune ikke står i rimelig forhold til nytten sett i forhold til målsettingene i avtalen. Det leveres ikke tjenestenivå/kvalitet iht. avtalen ut fra en nytte/kostnadsvurdering. Kommunestyret vedtok i 2024 å si opp avtalen.

Det er usikkerhet knyttet til framtidig tjenestekvalitet/ tjenestenivå for samarbeidsområdene i VR-samarbeidet på grunn av økonomiske utfordringer i vertskommunen Stjørdal. I samarbeidsavtalene på det enkelte område gjelder følgende formulering som gjelder Budsjett under pkt. 9. Plan og Budsjett:

«Det er vertskommunen som har det daglige ansvaret for tjenesteproduksjonen og partene i avtalen er enig i at budsjettvedtaket i vertskommunen vil være førende for samarbeidskommunenes vedtatte budsjett. Evt. avvikende endelig budsjettvedtak i samarbeidskommunen vil anses som en uenighet mellom partene om inngått avtale, og vil kunne medføre oppsigelse av avtalen for denne kommunen.»

4. Situasjon og utfordringsbilde for Meråker

Planer er styringsverktøy for utvikling og tiltak i ønsket retning. For å styre i ønsket retning må vi kjenne til dagens situasjon og utfordringsbildet. Det må tas utgangspunkt i kommunen som samfunn og kommunen som tjenesteyter. Dette vil gi et grunnlag for diskusjon for behov av endringer i kommuneplanens samfunnsdel, som og vil gi føringer for prioriteringer i arealdelen og økonomiplan. Situasjonsbilde i Meråker er hentet fra tilgjengelig statistikk og prognoser samt annen informasjon administrasjonen har hatt tilgjengelig.

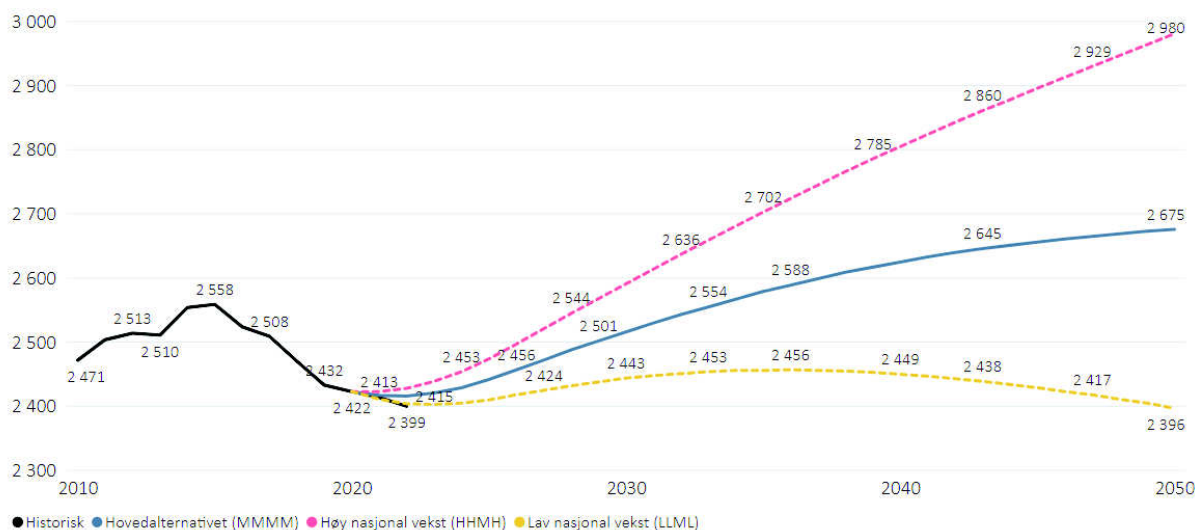
Samfunnstema	Kommunal tjenesteyting, økonomi og beredskap
➤ Befolknings- og demografiutvikling ➤ Næringsliv ➤ Klima, miljø, natur og arealbruk ➤ Folkehelse ➤ Boligutvikling og boligbehov ➤ Mobilitet og infrastruktur	➤ Helse og velferd ➤ Oppvekst ➤ Kultur, idrett og friluftsliv ➤ Teknisk infrastruktur ➤ Kommuneøkonomi ➤ Samfunnssikkerhet og beredskap

5. Ståstedsanalyse for samfunnstema

Befolknings- og demografiutvikling

Meråker har de senere år hatt en svak positiv befolkningsvekst. Bakgrunnen for dette er hovedsakelig som følge av mottak av flyktninger. Kommunen har hatt en sterk nedgang i aldersgruppen grunnskolealder, videre framover er det forventet at denne gruppen er forholdsvis stabil. Den største utfordringen framover vil være økningen i gruppen 80 år+.

Utvikling av befolkningen i Meråker, historiske tall og framskriving fra SSB

Antatt demografiutvikling (Trøndelag i tall)

Antall eldre over 80 år.

Antall eldre over 80 år har hatt en økning, og denne økningen vil fortsette videre og forsterkes de kommende årene. Dette har mye å si for kommunens forpliktelser innen

helse- og omsorgstjenestene. Økningen i antall eldre handler om at det ble født mange personer i årene etter krigen som nå passerer 80 år. I tillegg er det færre som dør før fylte åtti år sammenlignet med tidligere. Dette skyldes bedre folkehelse og bedre behandling og forebygging av sykdom. (Kilde SSB Kommunefakta).

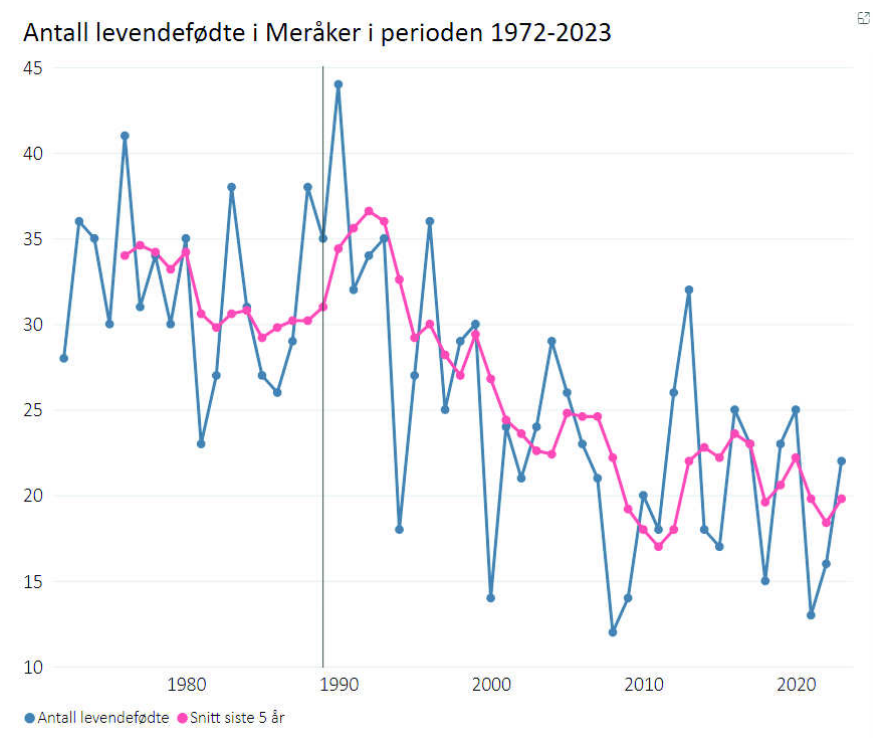
Fremskrevet antall innbyggere fordelt på aldersgrupper i årene framover:

Alders-gruppe	2023	2025	2030	2035	2040	2045	2050
0-5	138	145	131	136	144	140	138
6-15	262	269	263	267	250	267	266
16-66	1454	1469	1481	1453	1426	1399	1359

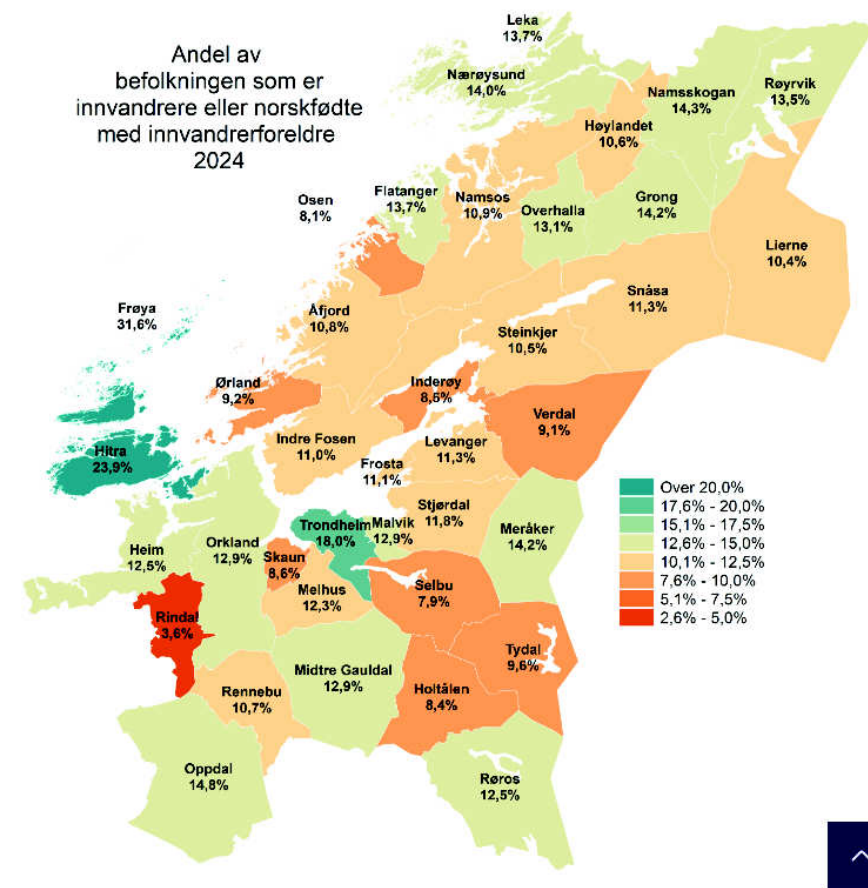
Alders-gruppe	2023	2025	2027	2029	2031	2033	2035	2040	2045	2050
67-79	402	416	417	424	411	412	419	451	443	442
80-89	117	134	143	172	193	199	217	224	233	257
90+	34	31	29	29	31	36	40	54	74	78
Sum	553	581	589	625	635	647	676	729	750	777

Antall fødte:

Andelen fødte i Meråker har gått nedover, dette er årsaken til at andelen i grunnskolealder har hatt en sterk nedgang siden 1990-2000 tallet. I 2010 var andelen i alderen 0-5 år 127 personer mot 147 i 2024 (nedgang på 20) og i alderen 6-15 år 311 mot nå 246 (nedgang på 65).

Andel av befolkningen med innvandrerbakgrunn

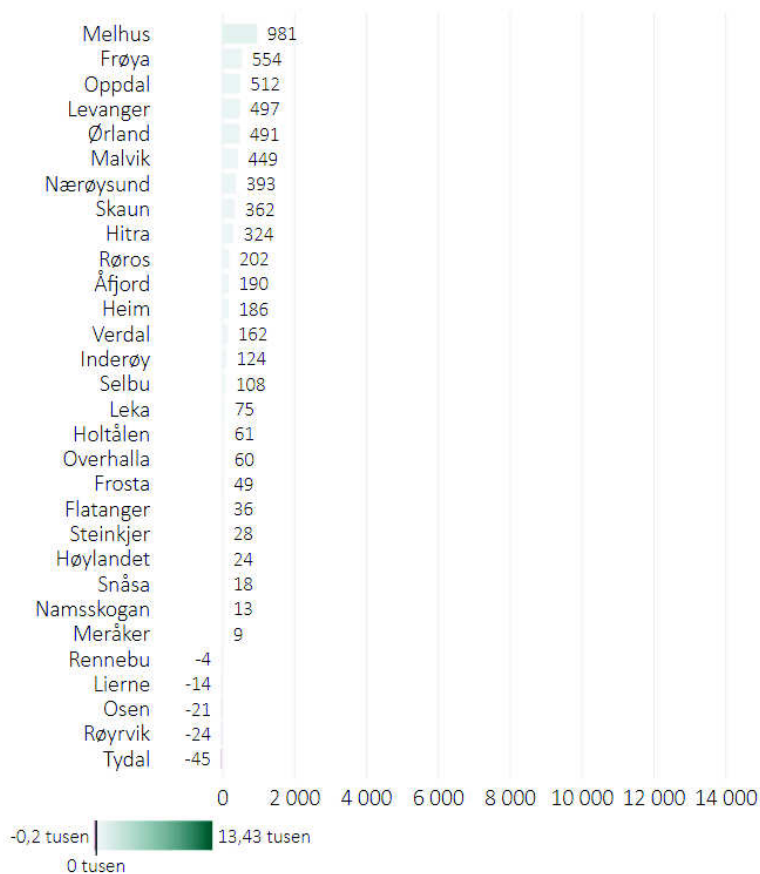

Definisjonen av en person med innvandrerbakgrunn er at man har to foreldre og fire besteforeldre født i utlandet. Meråker kommune har en høy andel av befolkningen med innvandrerbakgrunn. Innvandringen er en viktig faktor til at Meråker kommune har hatt en økning i innbyggertallet de senere årene.

Til og fraflytting

Tallen er hentet fra Trøndelag i tall. Som det går fram, har det vært en tilflytting i Meråker kommune. Dersom man tar ut de samme tallene for en lengre periode vil man se at tallet reduseres betraktelig. Dette kan forklares med at innvandringen de senere årene er hovedårsaken til at befolkningstallet opprettholdes/økes noe.

Nettoflytting til Trøndelag i perioden 2016-2023

Antall husholdninger i Meråker i perioden 2016 - 2023

Befolkningsframskrivingene viser at Meråker har følgende utfordringsbilde:

- Andelen i barnehagealder og grunnskolealder har gått kraftig ned, framover er det anslått forholdsvis stabilt, men dette er avhengig av faktorer som innvandring/ arbeidsplasser m.m.
- Andelen i yrkesaktiv alder går ned i årene framover. Dette vil gi mindre tilgang på arbeidskraft i årene som kommer.
- Andelen eldre over 80 år vil øke kraftig. Økningen fram mot år 2050 er anslått til ca. 184 personer, en økning på ca. 120 %.

Næringsliv

Meråker kommune har forsøkt forskjellige modeller for å organisere arbeid med næringsutvikling i kommunen. En fellesnevner har vært at ansvaret har vært plassert på få personer, enten i eksternt selskap eller som en del av kommunens administrasjon.

Distriktssenterets rapport «Kommuner som lykkes med næringsutvikling» (Wekre & Jensen, 2020) viser at de distriktskommunene som evner å skape positiv utvikling kjennetegnes av et tett og godt samarbeid mellom politisk og administrativ ledelse og god kommunikasjon med næringsliv og innbyggere; Kommunens ulike roller innen forvaltning, tjenesteproduksjon og entreprenørvirksomhet må ses i sammenheng. Det betyr at alle ansatte i kommunen må arbeide på tvers av tradisjonell bås-tenkning. Distriktssenteret hevder at entreprenør-rollen er den viktigste av kommunens roller, og derfor må prioriteres sterkere i forhold til de tradisjonelle oppgavene (forvaltning og tjenesteproduksjon). Dette innebærer at kommuneorganisasjonen må arbeide utadrettet, ta initiativ og følge opp næringslivet tett.

I oppsummeringen peker rapporten på hvor viktig det er å se helhetlig på næringsutvikling, og knytte det sammen med den generelle samfunnsutviklingen. Næringsarbeid bør være synonymt med utviklingsarbeid.

Meråker kommune arbeider med å gjennomføre en prosess der større deler av kommunen bevisstgjøres på at det er mange som både kan og må bidra for å skape positiv utvikling. Prosessen skal ende opp med en utviklingsplan med handlingsprogram som skal erstatte den eksisterende Strategisk næringsplan fra 2008. Målet er at Utviklingsplanen og handlingsprogrammet skal rulleres, forankres og vedtas politisk hvert 4. år.

Meråker kommune samarbeider med Næringsforeningen i Værnesregionen om saker av interesse både lokalt og regionalt, og kommunen er representert i de fleste fora og møter i NiV/ NiV Meråker – regi. Vi har også en avtale med rådgivningsfirmaet Proneo som tilbyr et kompetansemiljø for spørsmål knyttet til bedriftsutvikling, regionale og nasjonale virkemiddelapparat, støtteordninger og annet.

Det ble gjennomført en spørreundersøkelse rettet mot lokalt næringsliv på nyåret 2024. Tydelige ønsker og anbefalinger kan oppsummeres slik:

- Behov for attraktivt og ferdigregulert næringsareal

- Tettstedutvikling, attraktivt sentrum, styrke og utvikle positive elementer
- Behov for sentrumsnære nye boliger og leiligheter, ferdigregulerte tomter og boligfelt
- Styrking av kommunalt utviklingsapparat
- «Snarest» = tempo i gjennomføringen

Næringslivet peker på attraktivitet både som etableringsarena for bolig og næringsvirksomhet og som et attraktivt sted for oppvekst og fritid. En aktiv og kompetent kommuneorganisasjon i samråd og samskaping med pådrivere i næringsliv og frivillighet ses som nøkkelen til å skape positiv utvikling lokalt.

Landbruket er ei viktig næring for kommunen med tanke på sysselsetting, landskapspleie, reiseliv og beredskap. Andelen sysselsatte i landbruket og antall aktive gårdsbruk går ned i kommunen. Stadig flere gårdbrukere har arbeid utenom gårdsbruket, enten som hel- eller deltidsansatt, eller at de driver annen næringsaktivitet. I 2023 ble det søkt produksjonstilskudd fra 51 foretak, hvor enkelte foretak har flere produksjoner. De aller fleste driver med sau (29) eller storfe (18), men vi finner også noe produksjon av korn, poteter og én stor agurkprodusent i kommunen.

Det er to reinbeitedistrikter Meråker kommune; Essand reinbeitedistrikt (Saanti Sijte) og Feren reinbeitedistrikt (Gasken Laante sijte). Grensa mellom distriktene går i elva Tevla – Stjørdalselva.

Det er et aktivt skogbruk i kommunen, og fjellområdene betyr mye som fôrressurs gjennom utmarksbeite. Ny beitebruksplan for Meråker kommune er nå på høring og vil gi føringer for bruk av utmarksarealene og synliggjøre beitebrukens verdi og muligheter for landbruket.

Bedriften Meråker Kjøtt AS er eksempel på foredlingsindustri i landbruket som gir et betydelig antall arbeidsplasser i kommunen. Det finnes også noen produsenter av lokalmat basert på grønt, bær og kjøtt.

Landbruksplan for Meråker benyttes som et forvaltnings- og styringsverktøy for kommunen som landbruksmyndighet. Tilskuddsmidler fra blant annet statsforvalteren gjør det mulig å gjennomføre ulike prosjekter for landbruket i kommunen.

Fjellandbruksprosjektet pågår nå som det syvende i rekken hvor formålet har vært å styrke kunnskapsgrunnlaget. Det har bidratt til å øke aktiviteten og styrke fagkompetansen i Meråkerlandbruket. Landbruksforvaltningen i Meråker samarbeider tett med faglaga og øvrige sektorer i kommunen. Enkelte fagressurser deles med Størdal kommune.

Meråker kommune er et reiselivsmål som er godt kjent som ski-bygda og fjellbygda. Det er bygd og bygges et betydelig antall fritidsboliger i Meråker og antallet overstiger nå antallet boliger i kommunen. Denne aktiviteten er, og har vært, viktig for lokale entreprenører og andre aktører i BA-bransjen. Meråker videregående skole er en stor aktør som er viktig for å opprettholde tilbudet av langrennsløyper og rekruttering til idretten. Meråker alpinsenter er godt kjent som reisemål, Rypetoppen klatrepark i Teveldalen det samme, Rypetoppen trekker også en stor andel

besøkende fra Sverige og bidrar sammen med de andre reiselivsaktørene til positiv omdømmebygging for Meråker.

Teveltunet og Kirkebyfjellet konferansesenter er kommunens største aktører innen konferansevirksomhet, men kommunen har totalt sett begrenset bevertnings- og overnattingskapasitet. Kommunen har også et mangfold av andre mindre bedrifter rettet mot reiseliv; hundekjøring, hesteridning, kafedrift, besøksgård(er) og nå også en revitalisert campingplass med kro ved E14.

Reiselivsbedriftene er i hovedsak sesongbaserte og har en utfordring i å skape stabile og attraktive helårsarbeidsplasser.

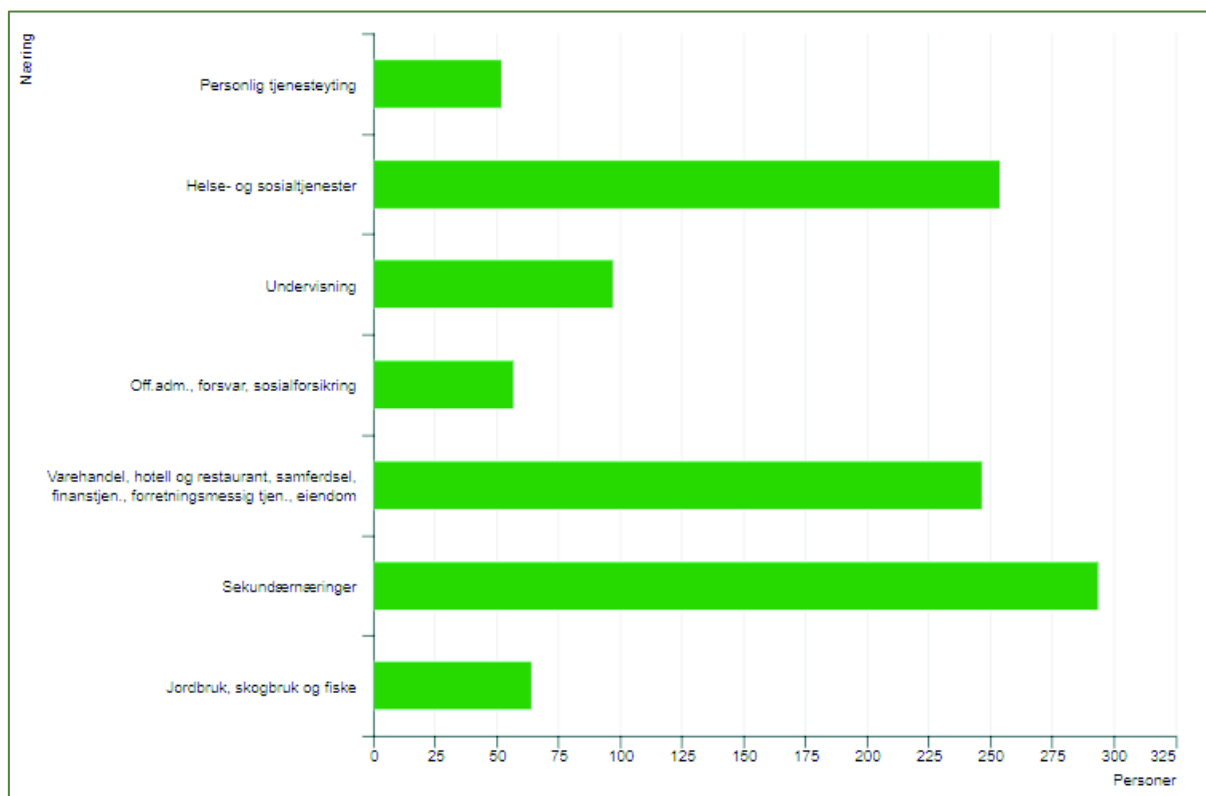
Meråker har mange tilgjengelige utbyggingsområder for fritidsbebyggelse, men mangler ferdig regulerte og klargjorte sentrumsnære boligtomter. Kommunen mangler også ferdig regulerte og klargjorte attraktive næringsarealer, dersom vi ser bort fra Meråker Næringspark AS (MN AS). MN AS er i stor grad båndlagt av eksisterende og planlagt framtidig virksomhet.

Det er satt av et stort areal for næring på Skomakermoen i kommuneplanens arealdel (KPA), men bedrifter signaliserer at det er mer aktuelt med lokalisering lenger vest i kommunen, nærmere større befolkningssentra som Stjørdal og Trondheim. Gjennom pågående rullering av KPA vil det være mulig å tilrettelegge for framtidige sentrumsnære boliger og øke kapasiteten på attraktive næringsarealer. Slik arealbruk vil kunne redusere bilbruk og ressurser til kommunal infrastruktur og helsetjenester gjennom kortere avstander mellom boliger, barnehager, skoler, handel, idrettsanlegg, og de fleste arbeidsplassene i kommunen.

En utfordring er at mye av det aktuelle arealet, som ikke allerede er bebyggt, er i bruk som/ registrert som landbruksareal eller myr.

Dersom kommunen kan bidra til mer boligbygging sentrumsnært vil også mulighetene for å forme et mer attraktivt sentrum øke.

Diagrammet under viser fordelingen av sysselsatte personer i Meråker i forskjellige bransjer.

Syssselsetting i Meråker fordelt på næringer 2020 (siste tilgjengelige fra SSB kommunefakta)

Kommunebarometeret til NHO for 2023 rangerer Meråker kommune som nr. 281 av totalt 356 norske kommuner, på plass nr. 295 når det gjelder arbeidsmarkedet, og på plass nr. 300 under tema «næringsliv». Barometeret er bygd opp med offentlig tilgjengelige data, i hovedsak fra Statistisk sentralbyrå (SSB).

Vekstkraften i privat næringsliv reflekteres gjennom indikatorer for verdiskaping, nyetableringer og syssselsetting. Sterk privat kjøpekraft er også ei positiv drivkraft for næringslivet. Kommuner som rangeres høyt på kommunebarometeret har gjerne høy yrkesdeltagelse, høy andel private jobber, en ung og kompetent arbeidsstyrke, høy næringsvariasjon og god kommuneøkonomi.

Meråker rangeres relativt høyt (127 av 356) på næringsvariasjon (varierte næringsliv med mange bedrifter og jevn syssselsetting innen forskjellige bransjer og kategorier), Meråker har også grei kommuneøkonomi med god likviditet. På minussida har Meråker (svært) lav syssselsettingsandel (48,8% av befolkningen i aldersgruppa 20-66 år) og nesten landets høyeste andel uføre (18,3% av befolkningen i alderen 18-67 år). Den lave syssselsettingsandelen og høye andelen uførepensjonister i arbeidsfør alder er en stor utfordring når det viser seg at registrerte arbeidssøkere kun er på 1,2 % samtidig som offentlige og private arbeidsgivere lokalt etterspør arbeidskraft. Meråker kommune har nesten Norges laveste gjennomsnittlige inntektsnivå (plass nr. 332).

Høy deltakelse i arbeidslivet er ei viktig drivkraft for vekst og verdiskaping. Når en stor andel av den yrkesaktive befolkningen mottar permanente stønader som uføretrygd, vil dette indikere lav ressursutnyttelse. Høy utveksling av arbeidskraft på tvers av kommunegrenser indikerer fleksible arbeidsmarkeder.

Meråker er en del av en større arbeidsmarkedsregion som vi ser av tallene for ut- og innpendling til kommunen.

I likhet med mange andre kommuner sliter både det offentlige tjenestetilbudet og privat næringsliv med å rekruttere kompetent arbeidskraft. Til tross for at en meget høy andel i arbeidsfør alder utenfor arbeidslivet, har kommunen svært lav registrert arbeidsledighet.

Kompetanse, både i form av faglærte og høyere utdanning, er viktige faktorer for kvaliteten i det kommunale tjenestetilbudet og for næringslivets konkurranseevne. Meråker er rangert på plass nr. 269 av 356 kommuner.

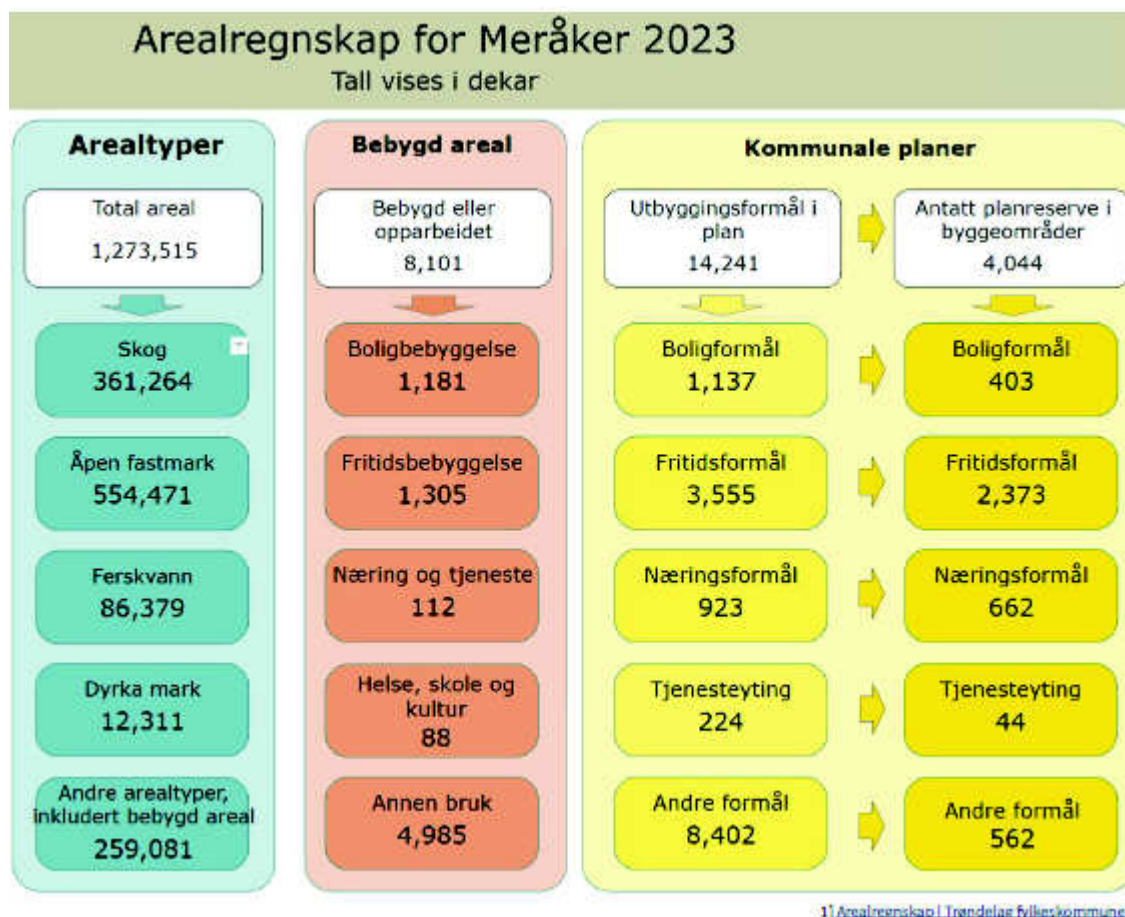
NHOs barometer måler utdanningsnivå i forhold til *sysse/satte*. Meråker har 5,1 % sysselsatte etter arbeidssted som har utdanning på universitets- eller høyskolenivå over 4 år. 22,5% har bestått fagprøve som høyeste utdanningsnivå. Og 1,8% har 1-4 års høyere utdanning innen naturvitenskaplige, håndverks- og tekniske fag i prosent av alle sysselsatte i kommunen.

Utdanning og helse har en sterk sammenheng da høyt utdannede har gjennomgående bedre helse enn lavt utdannede. Meråker befolkning har lavt utdanningsnivå.

Klima, miljø, natur og arealbruk

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027, sier at en arealstrategi i samfunnsdelen er viktig for å klargjøre kommunestyrets langsiktige arealpolitikk. Når arealstrategien i legges til grunn for revisjon av KPA, bidrar dette til at areal- og samfunnsutvikling ses i sammenheng.

I de nasjonale forventningene til den kommunale planleggingen pekes det på at kommunene bør utarbeide arealregnskap over eksisterende og planlagt arealbruk blant annet for å ta stilling til om planlagte arealer skal tas ut. Figuren under viser arealregnskap for Meråker. Regnskapet er ut fra gjeldende KPA og vedtatte reguleringsplaner, kilde Bærekrafts rapport Meråker, Trøndelag fylkeskommune.

Oversikten viser at i gjeldende arealplaner er det «Fritidsformål» og «Andre formål» som utgjør hovedtyngden av arealbruken til byggeformål i kommuneplanen. For «Andre formål» utgjør veier, bane og idrettsanlegg hovedformålene.

Meråker kommune forvalter store LNFR områder (landbruk-, natur-, friluft- og reindriftsområder) som ikke er satt av til byggeformål. I Meråker er det 5 naturreservatområder og 1 nasjonalpark, som til sammen utgjør ca. 21 % av kommunens areal.

I de nasjonale forventningene forventes det at kommunene i sin planlegging legger til rette for mer kompakte byer, tettsteder og grender. Dette for å redusere transportbehovet og for å utnytte arealer og infrastruktur mer effektivt. Mye av de ubebygde arealene i og rundt sentrum av Meråker er dyrkajord, hensynsoner eller arealer som er utfordrende ut fra ulike naturforhold eller beliggenhet (naturfare, E14, Stjørdalselva). Dette gjør at det ikke er enkelt å finne gode løsninger, så god planlegging, smarte løsninger og fortetting der det er hensiktsmessig vil bli viktig framover.

I forbruk av elektrisk kraft ligger både husholdninger og kommunale formålsbygg over gjennomsnittet i fylket. For framtidige tiltak vil energieffektivisering være en viktig faktor som må ivaretas. Å satse på gode gang- og sykkelvegforbindelser der det kan erstatte mye av bilkjøringen vil også bidra positivt til energiregnskapet.

Meråker har en Energi- og klimaplan fra 2010 og et energiregnskap fra 2020. I forbindelse med prosjekt på kommunale formålsbygg for tilstand, vedlikeholdsplan og energioptimalisering vil det utarbeides en ny klima- og energiplan. Dette vil gi kommunen bedre beslutningsgrunnlag for de kommunale formålsbyggene. Arbeidet vil også kunne gi positive synergieffekter for næringsliv og husholdninger.

Folkehelse, oppvekst og levekårsforhold

Forskrift om oversikt over folkehelsen legger føringer for folkehelseoversikten i kommunen. Forskriften er hjemlet i Folkehelseloven og Smittevernloven. Ifølge forskriften plikter kommunen å ha en løpende oversikt over folkehelsen, og det skal utarbeides et oversiktsdokument hvert fjerde år. I praksis løses dette ved at mange kommuner utarbeider en folkehelseoversikt som revideres hvert år.

Folkehelseinstituttet (FHI) utarbeider Folkehelseprofil/barometer og Oppvekstprofil/barometer. FOR Meråker 2024 er disse hentet ut fra FHI og satt inn under.

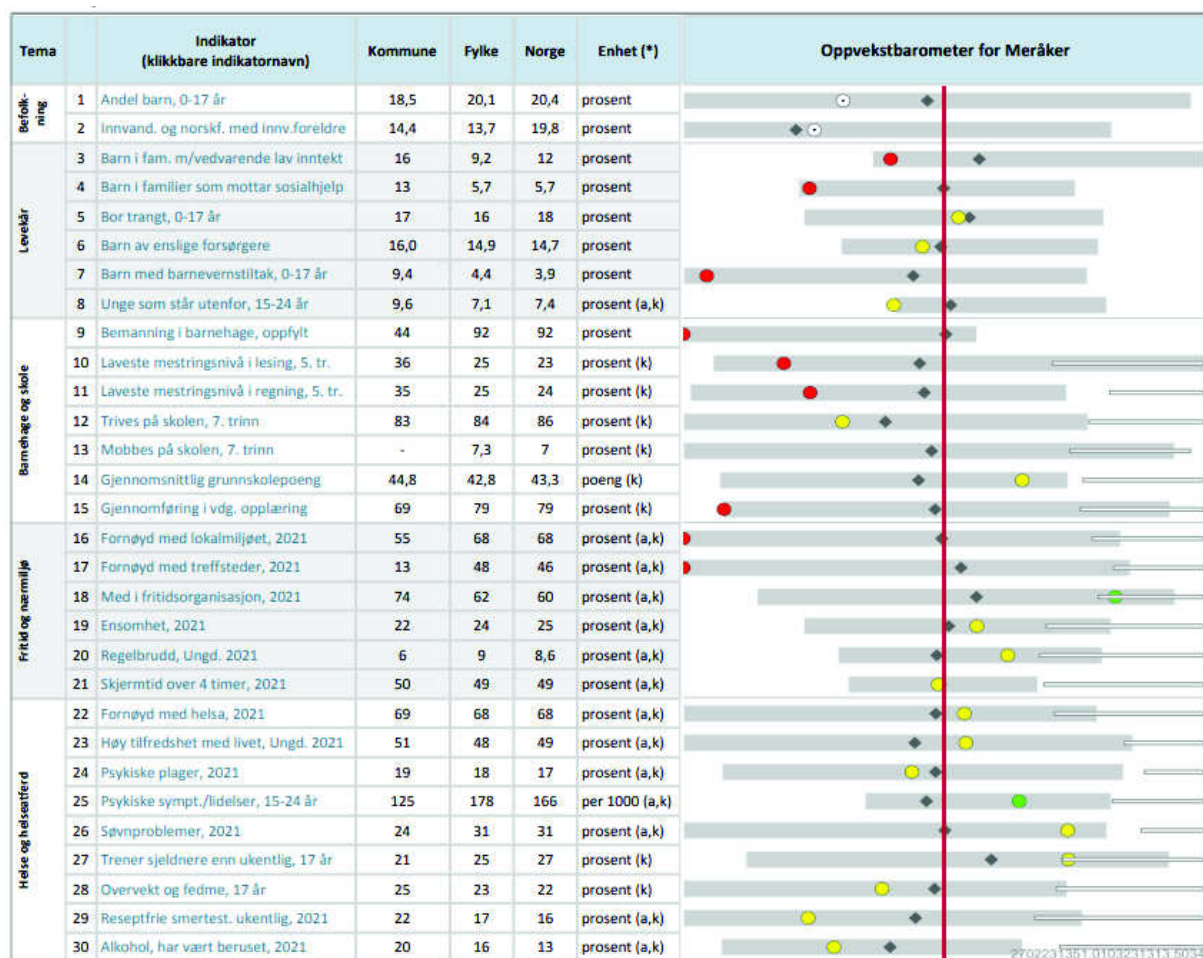
Barometrene angir kommunens status med følgende markeringer:

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- Verdien for landet som helhet
- Variasjonen mellom kommunene i fylket
- De ti beste kommunene i landet

Tema		Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Meråker
Befolkning	1	Andel barn, 0-17 år	18,1	20,0	20,3	prosent	
	2	Andel unge eldre, 65-79 år	19,3	14,2	13,9	prosent	
	3	Andel over 80 år	6,2	4,6	4,5	prosent	
	4	Andel 80 år+, framskrevet til 2050	12,5	10,3	10,4	prosent	
	5	Personer som bor alene, 75 år +	48,5	41,4	42,0	prosent	
	6	Befolkningsvekst	1,1	0,92	1,2	prosent	
Oppvekst og levekår	7	VGS eller høyere utdanning, 30-39 år	65	83	81	prosent	
	8	Vedvarende lavinntekt, alle aldre	11,8	8,9	9,8	prosent	
	9	Inntektsulikhet, P90/P10	2,4	2,6	2,8	-	
	10	Leier bolig, 45 år +	12,5	12,2	12,4	prosent	
	11	Bor trangt, 0-17 år	18	16	18	prosent	
	12	Gjeld større enn 3 ganger inntekt	9,1	21,1	20,8	prosent	
	13	Unge som står utenfor, 15-29 år	11,7	9,1	9,5	prosent (a,k)	
	14	Stønad til livsopphold, 20-66 år	25,3	17,9	17,4	prosent (a,k)	
	15	Laveste mestringsnivå i lesing, 5. tr.	27	25	24	prosent (k)	
	16	Gjennomføring i vdg. opplæring	72	79	80	prosent (k)	
	17	Høy tilfredshet, Ungdata 2021	51	48	49	prosent (a,k)	
Miljø, skader og ulykker	18	Valgdeltakelse	63,6	64,5	62,4	prosent	
	19	Drikkevann, hygienisk og stabilt	100,0	94,2	93,4	prosent	
	20	Luftforurensning, eksponert (ny def.)	0	7,5	46	prosent	
	21	Trygt i nærmiljøet, Ungdata 2021	87	86	85	prosent (a,k)	
	22	Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2021	74	62	60	prosent (a,k)	
Helse- relatert atferd	23	Trener sjeldnere enn ukentlig, 17 år	20	24	28	prosent (k)	
	24	Skjermtid over 4 timer, Ungd. 2021	50	49	49	prosent (a,k)	
	25	Røyking, kvinner	-	1,5	2,4	prosent (a)	
Helsestilstand	26	Forventet levealder, menn	78,9	80,7	80,3	år	
	27	Forventet levealder, kvinner	83,6	84,2	84,0	år	
	28	Utd.forskjeller i forventet levealder	-	4,9	5,1	år	
	29	Overvekt og fedme, 17 år	30	23	22	prosent (k)	
	30	Psykiske sympt./lidelser, 0-74 år	149	173	168	per 1000 (a,k)	
	31	Muskel- og skjelett, 0-74 år	330	326	313	per 1000 (a,k)	
	32	Hjerte- og karsykdom	18,1	16,4	17,2	per 1000 (a,k)	
	33	Tykk- og endetarmskreft, nye tilfeller	61	85	84	per 100 000 (a,k)	
	34	Vaksinasjonsdekning, influensa, 65 år+	46,1	63,0	62,3	prosent	

Folkehelsebarometeret trekker fram følgende punkter for Meråker:

- Andelen unge eldre (65-79 år) i kommunen er høyere enn i landet som helhet.
- I aldersgruppen 75 år og eldre er andelen som bor alene høyere enn i landet som helhet.
- Andelen som bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt, er høyere enn i landet som helhet.
- Andelen som bor i husholdninger med høy gjeld, er lavere enn i landet som helhet. Høy gjeld vil si en gjeld tre ganger høyere enn samlet husholdningsinntekt.
- Andelen ungdomsskoleelever som opplever at det er trygt å ferdes i nærområdet på kveldstid, er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået.
- Andelen 17-åringer som oppgir at de trener sjeldnere enn ukentlig er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået, vurdert etter resultater fra nettbasert sesjon 1 for gutter og jenter.

Oppvekstbarometeret trekker fram følgende punkter for Meråker:

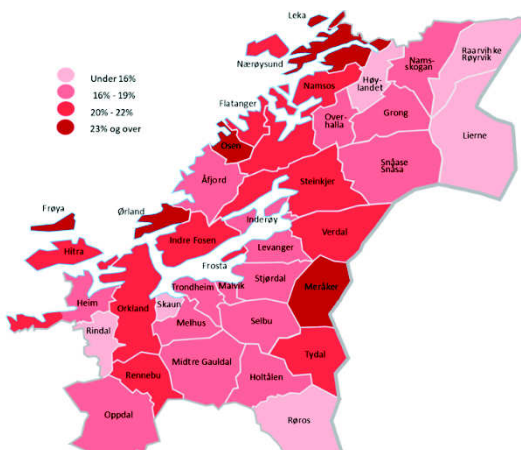
- Andelen barn (0-17 år) i kommunen per 1.1.2023 som er innvandret eller norskfødt med innvandrerforeldre, er lavere enn i landet som helhet. Andel og antall barn som innvandrer har fortsatt å øke i de fleste kommuner i 2023, som følge av krigen i Ukraina. Om lag en tredjedel av flyktingene som har kommet til Norge fra Ukraina er barn og unge.
- Andelen barn som bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt, er høyere enn i landet som helhet.
- I kommunen er andelen unge (15-24 år) som står utenfor ikke signifikant forskjellig fra landsnivået. Unge som står utenfor utdanning, jobb og opptrening er ofte relasjonelt sårbare og økonomisk utsatt. De har gjerne behov for voksne som ser dem.
- Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de har høy tilfredshet med livet, er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået. Andelen inkluderer de som svarer 8 eller høyere på en skala fra 0-10 der 0 er det verst mulige livet de kan tenke seg og 10 det best mulige. Tallene er hentet fra Ungdata-undersøkelsen.

Utenfor arbeid og utdanning (tall fra 2022)

54 179 personer i Trøndelag

18,6% av befolkningen

	Kun trygd (ikke afp, arbeid, utdanning, alderspensjon eller selvstendig næringsdrivende)	Verken trygd eller aktivitet (ikke afp, arbeid, utdanning, alderspensjon eller selvstendig næringsdrivende)	Antall i utenforskap	Andel i utenforskap
5032 Selbu	298	91	389	16 %
5033 Tydal	64	22	86	21 %
5034 Meråker	268	97	365	27 %
5035 Stjørdal	1986	783	2769	19 %
5036 Frosta	242	91	333	22 %

NAV

Figur hentet fra NAV Værnes, 2024

Anbefalte satsningsområder fra oversiktsdokumentet folkehelse Meråker som er under revidering nå i 2024:

Forebygge utenforskap og frafall fra skole og arbeidsliv

Andelen som gjennomfører VGS etter fem-seks år er i Meråker betydelig lavere enn i Trøndelag for øvrig (69% i Meråker sammenliknet med 78% i Trøndelag). I tillegg viser tall fra NAV at utenforskap hos unge mennesker mellom 20-29 år er på 25% i kommunen. Av disse er det anslått at ca. halvparten ikke har ytelser fra NAV eller andre behandlingsopplegg.

Andel mennesker på uføretrygd ligger også høyere i kommunen (18,7%) enn i fylket (11%). Andelen ungdom som angir at de er plaget av ensomhet har vært stabilt de siste årene, og ligger på 22%. Dette er noe over snittet i fylket, men under snittet på landsbasis.

Styrke fysisk og psykisk helse i befolkningen

Psykisk helse: Andel ungdomsskoleelever som angir at de er "mye plaget" av psykiske vansker er økende i kommunen. Før pandemien anga 12% av ungdom at de var "mye plaget" mot 19% i 2022.

Andelen ungdom som er fornøyd med lokalmiljøet i Meråker ligger på rundt 50%, og 75% deltar i organiserte fritidsaktiviteter. Det går derimot igjen at ungdom ønsker treffsteder som ikke er en del av organisert aktivitet, altså fritidsklubb.

Fysisk helse: Andelen voksne med overvekt og fedme er økende både i Meråker kommune og fylke forøvrig, og 55,9% av voksne kvinner og 72,6% av voksne menn har overvekt eller fedme.

Både fysiske og psykiske helseplager vil bidra til frafall i skole og arbeidsliv. Samtidig vet man at det å delta i skole og arbeidsliv er svært viktig for god psykisk helse.

Satsnings på fysisk og psykisk helse er også svært viktig i forebygging av demenssykdom. Det er anslått at så mye som 40% av demenstilfeller kunne vært unngått om man hadde forebygget faktorer som høyt blodtrykk, fedme og diabetes.

Legge til rette for en aldrende befolkning

Andelen unge elder (65-79 år) er høyere i Meråker enn i landet som helhet, samt at andelen mennesker over 80 år er høyere i kommunen enn i landet. I tillegg viser prognoser at andelen eldre i kommunen vil fortsette å øke i årene fremover. Økt antall eldre i kommunen vil bety økt hjelpebehov fra helse- og omsorgstjenestene. Spesielt vil demens utgjøre en større belastning for helse- og omsorgstjenesten. Det er også viktig å merke seg at andel yngre demente også øker, og vil ofte ha et annet hjelpebehov enn eldre med demens.

Flere eldre rapporterer også om redusert livskvalitet, delvis grunnet sykdom, men også grunnet ensomhet, nedstemthet og tap av mestring. Sosial støtte og sosial deltakelse er viktig for god livskvalitet. Disse faktorene kan fremmes ved offentlige møteplasser, grønt områder for rekreasjon, gode arenaer for aktivitet og kulturelle arrangementer.

Boligutvikling og boligbehov

Boligoversikt typer bolig i Meråker, kilde SSB:

	Boliger (beboede og ubebodde)
	2024
	K-5034 Meråker
Enebolig	1 158
Tomannsbolig	99
Rekkehus, kjedehus og andre småhus	96
Boligblokk	18
Bygning for bofellesskap	30
Andre bygningstyper	60

Befolkningen i Meråker bor hovedsakelig i eneboliger. Fra 1990 ble nye boformer i form av rekkehus, kjedehus og andre småhus tatt i bruk og 80% av disse ble bygd etter 1990. Det er mange enslige personer (ca. 43 %) som bor alene, noe boligmarkedet ikke har tilpasset seg ved for eksempel utbygging av andelen av små boenheter.

Det er begrenset med sentrumsnære tilrettelagte boliger til leie eller kjøp i Meråker. Å bo sentrumsnært er noe som kan gjøre opp for det begrensede kollektivtilbudet i resten av kommunen. Slike boliger kan med fordel organiseres som boligstiftelser eller borettslag. Dette må tas stilling til i rulleringen av kommuneplanens arealdel og når det skal utarbeides reguleringsplaner og eventuelt i forbindelse med utbyggingsavtaler med private utbyggere. Det bør stimuleres til etablering av borettslagsleiligheter og lignende innskuddsbaserte boliger ved tilrettelegging av nye boligområder. Dette kan gi flere muligheten til å eie egen eller flytte til en mer egnet bolig. Vanskeligstilte vil også få større mulighet til å eie en rimelig bolig. Ved etablering av nye boligfelt bør dette tas hensyn til og sette av arealer til det formålet.

Unge førstegangskjøpere har vanskeligheter med å komme seg inn på boligmarkedet, blant annet på grunn av skyhøye boligpriser og at finansnæringen har redusert handlingsrom. Ungdommen er fremtiden for Meråker og å legge til rette for at de skal se for seg et liv her er en god investering. Å kunne eie sin egen bolig sikrer ikke bare egen kapitaloppbygging, men er også et insentiv til å bli boende i Meråker. Boligen knytter en til omgivelsene.

Fremtidig boligbehov er vurdert utfra dagens utfordringer og ulike framskrivninger som gjelder for Meråker kommune. Mens vi kan stipulere behovet for mange av gruppene er det likevel en gruppe som det blir utfordrende å estimere for, og det er flyktninger. Det vurderes at fremtidig behov for boliger til flyktninger kan ivaretas i eksisterende utleieordninger og kommunale boliger. En del av behovet kan dekkes gjennom tilvisningsavtaler.

Type boliger	Definisjon	Antall
Kommunale utleieboliger	Integrerte boliger i ordinære bomiljøer som eneboliger, boliger i borettslag og lignende. 5 er tilgjengelige for rullestolbrukere	28
Fremleide boliger	Boliger hvor kommunen står som leietaker. 2 av disse boligene er bokollektiv	22
Omsorgsboliger uten bemanning	Samlokaliserte boliger uten fast tilknyttet personell hele døgnet.	12
Omsorgsboliger med bemanning	Samlokaliserte boliger med fast tilknyttet personell hele døgnet.	9
Institusjoner	Sykehjem som er tilrettelagt for heldøgns pleie og omsorg, samt behandling (eks. rehabilitering, palliasjon og korttid). 30 i bruk	40

I 2030 blir det flere eldre enn barn og det er viktig å skape en god tilværelse for de mange eldre som kan og vil bo hjemme lenge etter de har gått ut i pensjonstilværelse. Antall eldre over 80 år forventes å øke gradvis fra 117 personer i 2023 til 199 personer i 2033. Det betyr en økning på 82 personer. Det betyr at Meråker kommune vil ha behov for mellom 40 og 50 institusjonsplasser i 2030. Kommunen har i dag 26 institusjonsplasser. Demenskartet viser at antall personer med demens forventes å stige fra rundt 70 i dag til 87 i 2030. Det betyr et økt behov for omsorgsboliger med heldøgnsbemanning i 2030.

Variasjon i boligsammensetningen og et bredere boligtilbud kan bidra til å gjøre Meråker mer attraktivt, til et bedre sted å bo og der det er også enklere å flytte til. Et godt boligtilbud vil også være avgjørende for at folk og bedrifter kan etablere seg og bli værende i Meråker.

Kommunen skal bidra til boligutvikling gjennom å legge til rette for utvikling av tomter og utbygging for å møte behov. Det er viktig at utviklingen i boligmarkedet samsvarer med innbyggernes behov. Kommunen står overfor utfordringer med innbyggere som har ulike boligbehov og der noen bor i «feil» eller uegnet bolig.

I løpet av de neste åtte årene vil eldrebølgen begynne å slå inn for fullt, og det vil skje gradvis. Dette kan medføre et ytterligere behov for utbygging av flere eldreboliger og tilrettelegging av allerede eksisterende boligmasse. Dette vil skape behov for flere omsorgsboliger, sykehjemsplasser og helsetjenester. Dette vil også skape behov for flere tjenester i kommunen og vil kunne påvirke barnehage- og skolesystemet i kommunen. Det er planmessig avklart at det kan igangsettes boligbygging på minst 73 tomter i sentrumsnære områder og totalt 113 tomter.

Mobilitet og infrastruktur

E14 har i mange år vært diskutert med bakgrunn i standard, trafikksikkerhet og beredskap. Ut fra nåværende NTP ser det ut til at E14 vil bli prioritert for opprusting de kommende årene. Det er viktig at kommunen er framoverlent ovenfor utbygger i arbeidet med deres planer, dette både med gang- og sykkelveier men også andre synergieffekter gjennom byggeperioden.

Kollektivtilbudet i Meråker er begrenset og er en utfordring med tanke på å planlegge for redusert bilbruk.

Togstopp i Fagerlia kan bidra til destinasjonsutvikling og økt kollektivandel dit.

Arbeid med hovedplan for kommunale veier er i gang. Denne vil danne et godt grunnlag for videre arbeid med prioritering av trafikksikkerhetstiltak, opprustings- og vedlikeholdsoppgaver framover.

Vann og avløp er viktig både ovenfor folkehelse og miljø. Nytt renseanlegg er en stor investering som er planlagt realisert i nær framtid.

6. Ståstedsanalyse for Kommunens tjenesteområder

Helse og velferd

Meråker kommune har den samme utfordringen som mange andre kommuner innenfor helse og omsorg. Den største utfordringen i årene framover vil være en markant økning i andelen eldre, samtidig som vi vil mangle både tilgang på helsepersonell og kompetanse. Dette innebærer at kommunen og tjenestene må rigge seg ut fra at det vil være stadig større manko på helsepersonell, og da særlig de mer spesialiserte profesjonene som sykepleiere og leger. Det vil være nødvendig å etablere robuste tjenester med større fagmiljøer, for å utnytte arbeidskraften best mulig og sørge for at den spesialiserte fagkompetansen kommer flest mulig innbyggere til gode.

For å avlaste helsepersonell i det videre, er et viktig element å ta i bruk velferdsteknologi. Meråker kommune gjør allerede dette, men dette vil være et viktig område framover som må prioriteres både hva gjelder kompetanse og ressurser.

Det vil være en økning i antallet som har behov for helse- og omsorgstjenester fra kommunen. Det er i den forbindelse av stor betydning at flest mulig kan bo hjemme lengst mulig. Dette vil forandre at tjenestene endrer seg i takt med behovet. Det innebærer både behov for mer spesialisert kompetanse og andre arbeidsplaner/turnuser. Når det gjelder spesialisert kompetanse, vil det være nødvendig at flere helsetjenester kan gis hjemme, og det gir behov for eksempelvis mer avansert klinisk sykepleie. Det vil også forandre at flere innbyggere får hjemmetjenester på kveld og natt, noe som medfører at det er behov for flere ansatte på arbeid på disse tidspunktene. For å utvikle og beholde spesialisert fagkompetanse, er det nødvendig å skape stødige fagmiljøer. Dette fordrer at tjenestene har en viss størrelse. Det å være alene eller to med en kompetanse, er sårbart. Meråker kommune må rigge hjemmebasert omsorg slik at de kan ta mer avansert pleie i hjemmene. Her må vi snu innarbeidet praksis da alle ikke kan tilbys en sykehjemsplass dersom de kan få pleie i eget hjem.

Det er videre viktig å sikre stabilitet ved legekantoret. Stabile leger fører til stabile tjenester over tid, og bedre helseoppfølging for hele befolkningen. Det å ta inn en turnuslege i tillegg til de tre fastlegehjemlene vi i dag har vil sikre at tjenesten blir mindre sårbar.

Kommunen har også hatt en stor pågang ved fysikalsk avdeling. Kommunen har mange eldre, mange uføre og mange med behov for rehabilitering/opptrening og oppfølging. Tjenesten har hatt en markant økning det siste halve året. Dette er en viktig avdeling for å sikre gode helsetjenester til kommunens innbyggere, og for å få mennesker raskt tilbake i jobb dersom de er i yrkesaktiv alder.

Helsestasjon og skolehelsetjenesten er en viktig aktør i arbeidet rundt barn og unge. Der er ofte førsteinstans når barn har utfordringer eller sliter i hverdagen. Å sikre en god tjeneste er viktig i det forebyggende arbeidet med barn og unge og deres familier. I tillegg ligger det mange lovpålagte kontroller som skal gjennomføres for å sikre helseoppfølgingen til barn (vaksinasjonsprogram, opplæring, utredninger m.m.).

Psykisk helse og rus. Meråker kommune har en økt andel som trenger hjelp innenfor disse områdene. Kommunen har en stor andel uføre, en stor andel med ungt utenforskap hvor psykisk uhelse er en del av årsaksbildet. Dette fører til et behov hvor man trenger hjelp og bistand fra psykisk helsevern. Nasjonalt er dette et satsningsområde, og Meråker kommune har de samme utfordringene som resten av landet med økt behov innenfor denne tjenesten.

Det at andelen eldre øker fordrer at kommunen legger til rette for dette ved en gjennomgang av alle helsebygg. Hvem av dagens bygg kan brukes i framtiden? Hvilke skal rehabiliteres? Plan for rehabilitering med prioritering? Hva trenger kommunen i et nytt helsebygg? Selv om kommunen tar i bruk helse dagens sykehjem vil dette kun dekke behovet fram til 2030. Etter dette viser tall for heldøgns omsorgsplasser et underskudd av tilgjengelig kapasitet. Planene her må på plass innen 2024/2025 dersom vi skal være godt nok forberedt på det som kommer.

Oppvekst

Utviklingen i barnetallene

Prognosene for antall barn u 1-5 år og 6-15 år har stor betydning for dimensjonering av tjenestene i barnehagene og grunnskolen. Bemanningsnormene gjør at store deler av ressursbehovet i disse to tjenestene endres proporsjonalt med svingninger i barne- og elevtall.

I Meråker kommune er barnetallene pr. i dag stabilt. Dette skyldes i hovedsak tilflytting og bosetting av flyktninger. Barnefødsleene er derimot synkende, og det er bare født 5 barn i år, og vi vet om 12 svangerskap (1. mai). Sammenlignet med tidligere år er dette lavere enn normalt. Prognosene for barnehagene framover i tid er vanskelig å spå, da disse barna ikke er født enda.

I barnehagene er det en fleksibilitet i å justere antall avdelinger og til dels størrelsen på avdelingene i den enkelte barnehage. Dette justeres ut fra bemanningsnormene i barnehagene.

I grunnskolen vil svingninger i elevtall først ha en markant effekt når antall klasser kan reduseres. For å få til en kostnadseffektiv drift, er det et mål at skolene organiserer elevtallet tett opp mot lærernormen. Da vi har en 1.-10 skole, vil dette være vanskelig da elevkullene varierer veldig. I skolen vil en måtte ha en lærer pr. klasse og undervisning i alle fag etter vedtatt fag- og timefordeling i grunnskolen, uavhengig om det er 7, 12 eller 24 i klassen. Antall lærere ligger godt under minimumsnorm på alle trinn i Meråker kommune. Her kan det være en liten fleksibilitet når det gjelder å tilpasse kompetanse og årsverkene til elevenes behov. En reduksjon i elevtall er derfor vanskeligere å tilpasse innenfor dagens struktur, enn en nedgang i barnetallet i aldersgruppa 0-5 år, hvor en lettere kan tilpasse innenfor dagens struktur.

Utviklingstrekk

Meråker har i dag enheter som drives godt, men med stramme rammer. Vi tror handlingsrommet fremover skapes med større samarbeid på tvers av enheter og tjenesteområder. Strukturendringer kan også gi gode muligheter til å øke kvaliteten i tjenestene ved å få tverrfagligheten tettere på barn og unges hverdagsarenaer. Det kan bli krevende å opprettholde grunnbemanning i barnehagene og i grunnskolen.

Det vises til Meråker kommunes forebyggende plan for laget rundt barn, unge og familie.

Kultur idrett og friluftsliv

Kultur og idrett er sterkt forankret i Meråkerssamfunnet som har bidratt til å produsere flere internasjonale toppidrettsutøvere innen langrenn og skiskyting. Meråker videregående skole har en sentral rolle innenfor norsk og internasjonal toppidrett sammen med IL Varden Meråker. Toppidrettskulturen i Meråker har bidratt til å sette kommunen på kartet regionalt, nasjonalt og globalt. Med godt samarbeid mellom frivilligheten, det offentlige og lokalt næringsliv, har Meråkersamfunnet med suksess vært arrangør for store og små arrangementer.

Kultur og tradisjon er sterkt forankra i lokalsamfunnet. Lokalsamfunnet er likevel tilpassingsdyktig og åpen for nye muligheter og ideer. Meråker kommune ønsker en utvikling som ikke svekker innbyggernes muligheter for framtida til å få dekket blant annet kulturelle behov. Det er folk som skaper steder, ikke bare gjennom antall, men også ved sine holdninger og handlinger.

Ildsjeler, entreprenører, næringsaktører, kulturaktører, politikere og den allmenne innbygger er alle nøkkelpersoner for å skape trivsel, attraktivitet og vekst. For å lykkes er vi avhengig av å skape kreative, kompetente åpne nettverk. Uformelle nettverk er vel så viktig som de formelle, det er derfor viktig å legge til rette for trygge og åpne møteplasser, på tvers av aldersgrupper og sosiale grenser. Kommunens viktigste rolle er å tilrettelegge for at slike nettverk utvikles og blomstrer. Og det å støtte opp om lag og foreninger, satse på en videreutvikling av kulturtilbudet og frivilligheten i kommunen, er åpenbart viktige ledd i denne satsingen.

Grendesamfunnene i Meråker er hver for seg unike og representerer viktige verdier som definerer hver av dem med sin kultur og historie. Landbruk er en viktig næring og kulturbærer i Meråkersamfunnet.

Anlegg og aktiviteter

I dagens Meråker står samfunnet overfor flere utfordringer og behov som angår kultur, sosialt samhold og lokal utvikling. Gjennom nylige undersøkelser, oppvekstprofiler og bredt gjennomført medvirkning med lokal befolkning ble det identifisert noen vesentlige områder som trenger oppmerksomhet.

Samfunn og kultur:

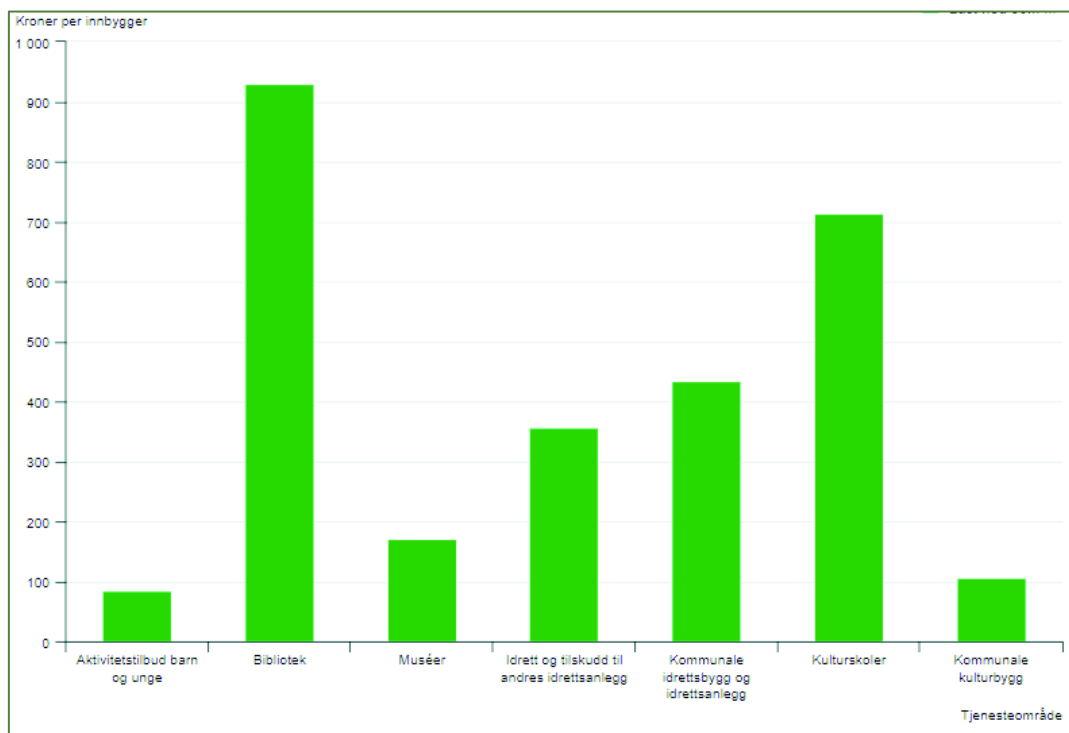
- Det er bekymring for at kommunen ikke tilbyr nok for uorganisert ungdom og at det er for mye fokus på toppidrett.
- Det er ønsket om å styrke samholdet i samfunnet, samt å ha et trygt og fredelig samfunn for alle aldersgrupper.
- Noen peker på at det er vanskelig å bli integrert som innflytter, og at det er mangel på mangfold og inkludering.

Turisme og lokal utvikling:

- Innbyggerne ønsker mer fokus på turisme med bedre informasjon om lokale aktiviteter og turer.
- Det er forslag om å forbedre sentrum for å gjøre det mer attraktivt for både lokale innbyggere og turister.

- [illegible]

26

I 2022 brukte kommunen 3 116 kr pr innbygger på kultur med fordeling som vist i figuren over, kilde SSB

Teknisk infrastruktur

Vann og Avløp

I Meråker har vi to vannverk (Teveldalen og Jemtåsen). I tillegg til hovedkildene til vannverkene har kommunen 3 reservevannkilder. Vannkvaliteten i Meråker er god.

Vi har to renseanlegg i Meråker (Teveldalen og Storneset). Hovedrenseanlegget på Storneset må innen noen få år erstattes med et nytt anlegg, dette for både å tilfredsstille dagens rensekrav, men også for å øke kapasiteten.

Tilknytning til kommunale vann- og avløpsløsninger er:

Kategori	Avløp	Vann
Borettslag	7	7
Hytte	394	393
Idrett	3	3
Annet	20	22
Næring	51	54
Offentlig	12	12
Privat	928	1043
Sum abonnementsavgifter	1415	1534

Energiforsyning

Det er NTE som forsyner Meråker med elektrisk kraft. Pr i dag er det lite kapasitet for å få tildelt kapasitet i Meråker for nyetablering av kraftkrevende næringer. Det arbeides med muligheter for at mer av den elektriske kraften som produseres i Meråker også skal kunne benyttes i Meråker.

Kommuneøkonomi

Strammere kommuneøkonomi

Norsk økonomi og verdensøkonomien er fortsatt preget av langt større usikkerhet enn normalt, noe som påvirker kommunens handlingsrom.

Både demografiske endringer og ikke minst antall flyktninger gjør at presset på kommunale tjenester øker sterkt. Viktige tjenester som skole og velferdstjenester er også blitt dyrere for kommunen. Derfor er veksten i kommunenes frie inntekter nødvendig. Mange kommuner vil likevel få en stram økonomi i årene fremover. Det vil være behov for omstilling og effektivisering i Meråker kommune også i årene fremover.

Økonomiske utfordringer

Verdensøkonomien er preget av krigen i Ukraina og ettervirkninger av en verdensomspennende pandemi. Enkelt fortalt er det tre hovedutfordringer som preger økonomien i Norge og resten av verden:

- Høy prisstigning (inflasjon)
- Høye energipriser
- Høye rentekostnader

I tillegg er det også en nasjonal utfordring innen demografiutvikling som går i retning av flere eldre og en lavere andel av yrkesaktive i befolkningen.

Disse utfordringene treffer også Meråker kommune og har en direkte innvirkning på kommunens driftsbudsjett. Kommunene må gjøre grep for å imøtekomme og utsette virkningene på noen områder, men må både på kort og lang sikt tilpasse sin driftsøkonomi og tjenesteproduksjon i henhold til utfordringene.

Høy prisstigning (inflasjon)

Prisstigningen har økt mye de siste par årene. Selv om dette nå ser ut til å ha stagnert, vil kommunen måtte tilpasse sin økonomi til den økte lønns- og prisstigning som har vært, gjennom innsparinger og effektivitet i sin tjenesteproduksjon.

Høye rentekostnader

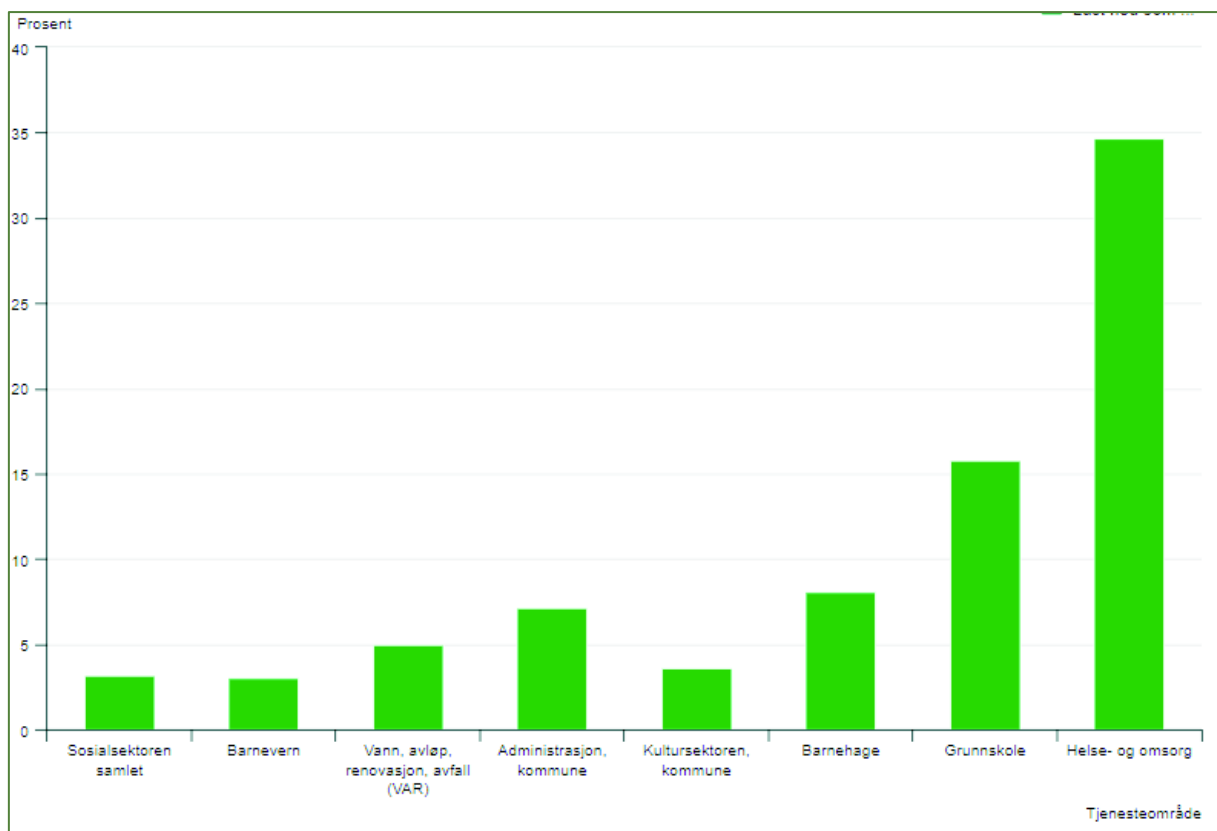
Norges Bank har gjennom 2022 hevet styringsrenten hele syv ganger, samt 5 ganger i 2023. Økt styringsrente medfører betydelig høyere rentekostnader for Meråker kommune. Fasterenteavtaler og høyere renteinntekter avdemper noe av kostnadsveksten på rentene, men nettoeffekten for kommunen er likevel betydelig. Fra renteutgift på 3,2 mill. kroner i regnskap for 2021 til 11,7 mill. kroner nå i budsjett for 2024. Det vil si en økning på 8,5 mill. kroner. Dette tilsier at kommunen må tilpasse sin økonomi til den høye vekst i rentene gjennom innsparinger og effektivitet

i sin tjenesteproduksjon, samt vurdere å utsette/ skyve på investeringer til rentene har kommet på ett lavere nivå. Det er en forventning og rentenedgang i markedet, men den synker ikke så raskt som tidligere forventet. Det betyr at det fremdeles i årene fremover vil være store rentekostnader som skal bæres i drift.

En økonomisk bærekraftig kommuneøkonomi

Klimaendringer, demografiske endringer og knappere tilgang på økonomiske ressurser og arbeidskraft vil få betydelige konsekvenser også for Meråkerssamfunnet fremover. Skal kommunen kunne møte innbyggernes behov også de neste par tiårene, må den økonomiske styringen være basert på erkjennelse av denne virkeligheten.

Det vil ofte være ønsker om større økonomiske ressurser enn de som faktisk er tilgjengelige for å løse kommunens oppgaver. Behovet for økte ressurser på ett tjenesteområde vil likevel som oftest måtte føre til omprioritering på andre tjenesteområder. For å styrke kommunenes handlingsrom og evne til å møte de gradvis og grunnleggende behovsendringene fremover, er det viktig å handle etter klare prinsipper for den økonomiske styringen.

Figuren over viser prosentfordeling av kommunens utgifter på de ulike tjenesteområdene i 2022, kilde SSB

Samfunnssikkerhet og beredskap

Alt arbeid innenfor samfunnssikkerhet og beredskap berører hele kommunen – kommunen som tjenesteleverandør, kommunen som stor hytte - og turistdestinasjon, E 14 og Meråkerbanen gjennom kommunen samt status som arrangement kommune. Alt dette gjør temaet samfunnssikkerhet og beredskap viktig.

Helhetlig overordnet ROS (risiko og sårbarhetsanalyse) for Meråker kommune ble utarbeidet høsten / vinteren 2023 og vedtatt i Kommunestyret den 26.02.24, sak 07/24.

ROS analysen viser følgende hendelser med høyest risiko:

- Epidemi / pandemi, liv og helse.
- Alvorlig bussulykke, ulykker.
- Større kvikkleireskred, klima og natur.
- Vannforurensing, infrastruktur.
- Svikt IKT, infrastruktur.
- Stengt E14/jernbane, infrastruktur

Jobben med utarbeidelse av overordnet ROS er gjennomført i egen organisasjon, det samme gjelder revidering av overordnet beredskapsplan som ble vedtatt i KS 08.04.24, sak 21/24.

Status:

2019 – 2035 satsningsområde 4 for delene «sikkerhet og beredskap» siste punktet «Meråkersamfunnet skal ha kompetanse i risiko- og beredskapsarbeid» med punktene:

- Arbeide systematisk for å sikre kommunen en god beredskap mot kriser og uønskede hendelser.
- Arbeide systematisk og tverrfaglig med forebyggende arbeid mot skader, ulykker og kriminalitet.
- Arbeide systematisk for implementering av beredskapsrutiner i alle helse- og omsorgsenheter, og sørge for at alle ansatte er kjent med sine rutiner ved håndtering av kriser.

Generelt arbeides det godt innenfor fagfeltet i alle ledd. Til tross for dette bør vi gjøre oss noen tanker om følgende utfordringer:

- Ressurser / prioriteringer innenfor fagfeltet generelt, og da øvelser spesielt. Kun gjennom tilstrekkelige øvelser kan vi styrke våre forutsetninger for å mestre de aller mest krevende utfordringer, selv om de måtte bli annerledes enn de vi har analysert og øvd på.
- Alternative nødløsninger drikkevann. Hvordan kan dette løses med samarbeid mellom ulike avdelinger?
- Sivil - / militært samarbeid i fremtiden. Forventninger til Meråker kommune med Finland og Sverige inn i NATO. I tillegg Forsvarets forventninger til arealbehov ved alliert forflytning.

- Fremtidig håndtering av overvann. Være en pådriver for langt større grad av samhandling mellom ulike aktører som eier infrastruktur, for eksempel Bane Nor, Statens Vegvesen og Trøndelag Fylkeskommune med tanke på helhetlige løsninger.
- Annen kritisk infrastruktur. Være en pådriver for redundante løsninger mot leverandører av kritisk infrastruktur som IKT, mobil og E 14.